

Chesley Rach, Het huis van de dans

Een familiegeschiedenis als metafoor voor de geschiedenis van een eiland

door Wim Rutgers

De eerste hoofdstukken van Chesley Rach, *Het huis van de dans*, bevatten direct al een centraal verhaaldeel: een verstandshuwelijk tegenover een verbintenis op basis van liefde. Een Amsterdamse joodse edelsmid zorgt er in de jaren dertig van de vorige eeuw door hard werken en sparen voor dat zijn dochter Esther Goldstein aan het opkomende Nazi-gevaar kan ontsnappen met behulp van een flinke bruidsschat waarmee ze in de vooraanstaande Curaçaose familie Sollazo introuwt. Het betreft een verstandshuwelijk in het voordeel van beide families, waaruit dochter Eliza geboren wordt, die opgroeit tot een beeldschone vrouw met een internationale danscarrière. Maar Eliza weigert op haar beurt een dergelijk verstandshuwelijk en kiest voor de eenvoudige Benedicto, die ze ontmoet op een feest en die een begenadigd danser blijkt te zijn. De 'levensdans' tussen de twee jonge mensen neemt een aanvang als de ouders van Eliza de door haar gekozen partner resoluut weigeren en haar het huis uitzetten. Dat lijkt en is een wreed besluit van de vader, maar pas veel verder in het verhaal blijkt het waarom daarvan. Eliza trekt bij de uitgebreide familie van Benedicto in, die op een uitgestrekte plantage woont en waar zij en Benedicto samen deel uitmaken van een uitgebreid vier-generatie-familieverband. Het drukke leven is vol geluk, waarbij iedereen van de familie naar eigen kunnen en krachten bijdraagt. Eliza en Benedicto exploiteren in de stad een populaire dansschool in 'Het huis van de dans' en zijn zelf alle twee apart en vooral gezamenlijk voortreffelijke dansers die algemeen bewondering wegdragen en prijzen winnen. Vooral de wals 'Aura' is populair en duikt op tal van cruciale plaatsen in het verhaal op. Hun harmonieuze dans is de apotheose van hun extatische relatie. Dans en muziek overwinnen en overtreffen vermeend standsbesef en doen discriminatie op kleur te niet. Enkele personen uit de Palm-familie spelen daarbij een vooraanstaande rol zoals er ook andere 'echte' personen in het verhaal voorkomen.

Dans en muziek als leidmotief

Als Eliza en Benedicto een liefdeszoon krijgen, blijkt die eveneens heel muzikaal te zijn. Hij maakt zelfs internationaal carrière, na een opleiding in New York op voorspraak van Jacobo Palm. Maar hij besluit toch naar zijn eiland terug te keren waar hij de dans van de cursisten op de piano begeleidt: de liefde tot zijn land is ieder immers aangeboren.

In *Het huis van de dans* zijn dansen en muziek twee belangrijke leidmotieven. Ze komen op alle belangrijke momenten in het verhaal telkens terug in een versterkende herhaling. Dans en muziek staan daarom in alle twaalf hoofdstukken van de roman centraal als symbool voor de liefde tussen de twee hoofdpersonages, maar ook de liefde voor het eiland en het eenvoudige plantageleven. Een uitgebreid vertelde familiegeschiedenis van vier generaties wordt verbonden met de geschiedenis en ontwikkeling van het eiland vanaf de jaren dertig tot en met de jaren tachtig van de vorige eeuw. De belevenissen van de familie worden zo ingebed in de geschiedenis van het eiland. Naarmate het verhaal vordert krijgen deze algemene beschouwingen over de eilandelijke geschiedenis meer aandacht. Achtereenvolgende hoofdstukken worden aangeduid per decennium, zoals de jaren vijftig, zestig, zeventig en tachtig. Centraal staat het hoofdstuk 'Oorlog en vrede' over de Tweede Wereldoorlog en de betrokkenheid van Curaçao daarbij met zijn grote oliefaffinaderij van de Shell. Hierbij begeleiden algemene beschouwingen over de eilandgeschiedenis de belevenissen van de personages, waarbij ook tal van internationale en lokale voorbeelden waarbij dans en muziek een heel belangrijke begeleidende rol vervullen: de eerste televisie uitzendingen op het eiland; de Cuba crisis, de dood van Kennedy, Blach Power, Benjamin Fox en Stanley Brown, rock en soul, de Beatles, Stones en Jimi Hendrix, de Amerikaanse Westerns op het filmdoek.

“Op het eiland rezen verschillende ‘beatbands als paddenstoelen uit de grond, allemaal met exotische namen als The Three Voices, The Vampires, The Crusaders, Los Honda en Los Dangers.” (179)

Een duidelijk voorbeeld van dit contextuele samengaan zijn de jaren zestig, waar de familiegeschiedenis en de geschiedenis van het eiland met elkaar verbonden

worden omdat daar een persoonlijke crisis in het huwelijk tussen de twee hoofdpersonen zo sterk samengaat met de crisis van Dertig mei 1969, dat de gedachte opduikt dat het verhaal zelf een familiegeschiedenis is als metafoor voor de geschiedenis van het eiland, met verwarring en vernieuwing. Bij uitbreiding kan de tegenstelling tussen het huwelijk van Eliza en Benedicto als een verbinding uit liefde en het verstandshuwelijk tussen de ouders eventueel ook nog gezien worden als metafoor voor de relaties in het Koninkrijk. Eliza wordt een 'zelfstandige entiteit' (p. 224) en ook dochter Carmen ontwikkelt 'een eigen identiteit' (p. 257) zoals ook het eiland.

Romantisch

Het huis van de dans is een romantisch verhaal, inhoudelijk als een verhaal van liefde, maar ook stilistisch en structureel is de roman sterk romantisch. Daarbij horen tegenstellingen als liefde en verstand, hart en hoofd, individualisme en gemeenschapszin, schijn en wezen, verwijdering en verzoening, waarbij gaandeweg het verhaal dat wat in het begin duidelijk leek toch veel gecompliceerder is dan eerste gedacht. De lezer wordt door de romantische verteller op het verkeerde been gezet. Zo had vader Efraïm wel degelijk een moreel hoogstaand motief om een 'verstandshuwelijk' aan te gaan en blijkt een op liefde gebaseerd huwelijk van dochter Eliza ook kwetsbaar te kunnen zijn. Zoals dat in romantische verhalen gebruikelijk is, treedt de oude grootmoeder, die nog in slavernij geboren is, op als de wijze vrouw met voorspellende gave, die op cruciale momenten de regie neemt en een juiste keuze adviseert aan haar kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Zo is de voorspelling dat Benedicto in zijn leven veel verdriet zal moeten ondervinden ook zo'n romantisch gegeven, waar hij mee zal moeten leven.

De spanning tussen traditie en verandering kan eveneens als romantisch gezien worden. De onvermijdelijke modernisering op het eiland roept gevoelens van melancholie op, als de grootmoeder sterft en vervolgens de ouders en de hoofdpersonen – eerst Eliza en helemaal aan het einde van de roman ook Benedicto op zijn oude dag:

“Bij de dansschool aangekomen zag hij een mooie jonge vrouw in een rode baljurk hem tegemoet komen. Ze strekte haar hand naar hem uit en glimlachte. Het was Eliza. Ze droeg de jurk van het feest waar ze voor het eerst samen dansten. Ze pakte zijn hand vast, de betoverende glimlach nog steeds op haar lippen. ‘Ik ben je komen halen, Bennie,’ zei ze.” (p. 262)

Maar als de oude generaties wegvallen, worden ze opgevolgd door de jongeren, zoals de dochter uit de vierde generatie, Carmen, die de familietradities zal voortzetten.

Het huis van de dans, is inmiddels de derde roman van Chesley Rach. Zijn werk kent inhoudelijk een grote variatie en bewijst met dit verhaal opnieuw zijn grote verteltalent.

Chesley Rach: *Het huis van de dans*

2022

262 pagina's

Haarlem: Uitgeverij In de Knipscheer

ISBN 978-94-93214-37- 8

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 11 juli 2022